

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3113/2016. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.10.114/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.10.114/2015/4. számú ítélete ellen. Hiánypótlási felhívást követően kiegészített alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, XIII. cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1)–(3) bekezdéseinek, XIX. cikk (1) bekezdésének, XXIV. cikk (1) bekezdésének, XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozva kérte a kúriai ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.4191/2012/33. számon hozott ítéletére, valamint a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság 37-325342009/28. és 55-10021/2012/73. számú határozatokra kiterjedő hatállyal.
- [2] Az indítványozó nyugdíjának megállapításával összefüggésben különböző közigazgatási és bírósági eljárások folytak. Az indítványozó először 2002-ben kérte szolgálati idejének megállapítását. Az illetékes hatóság 31 év 3 nap szolgálati időt állapított meg, melybe beszámították az indítványozó Romániában töltött egyetemi éveit, de nem számították be a román szabályok alapján járó kedvezményes éveket. Ez utóbbi vonatkozásban a közigazgatási perben eljáró bíróság az indítványozó keresetét, a Legfelsőbb Bíróság pedig a felülvizsgálati kérelmét elutasította.
- [3] 2009-ben az indítványozó öregségi nyugdíjának megállapítását kérte. A hatóság – a Tanácsnak a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK rendelete (1971. június 14.; a továbbiakban: EGK rendelet) és a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) alapján – nyugdíjrészt állapított meg a számára (Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság 32534/2009/28. számú határozata). A szolgálati idő számítása során azonban nem vette figyelembe a romániai egyetemi éveket, mivel azokat az illetékes romániai szerv sajátjaként elismerte, a nappali tagozaton folytatott felsőfokú tanulmányok idejét román szolgálati időként kellett beszámítani. Az indítványozó fellebbezésére eljáró másodfokú hatóság az elsőfokú határozatot helybenhagyta, a bíróság pedig az ezt követő közigazgatási perben az indítványozó keresetét elutasította (Fővárosi Munkaügyi Bíróság 32.M.3145/2010/13. számú ítélete).
- [4] Később a hatóság – saját hatáskörben történő felülvizsgálat keretében – két alkalommal korrigálta a nyugdíj összegét, majd az indítványozó kérelmére az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelete (2004. április 29.; a továbbiakban: EK rendelet) alapján [87. cikk (5) bekezdés] 2010. május 1-jei hatállyal felülvizsgálta a korábbi határozatot. Ez utóbbi felülvizsgálati ügyben a másodfokú hatóság az elsőfokú határozatot helybenhagyta (Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság 55-10021/2012/73. számú határozata). Az indítványozó a hatóság által saját hatáskörben történt felülvizsgálat eredményeként született utolsó (Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság 55-09069/2010/60. számú) határozatot, illetve a kérelmére az EK rendelet alapján meghozott közigazgatási határozatot bíróság előtt támadta meg. Részben a romániai egyetemi éveknél a szolgálati időbe való beszámításának hiányát, részben egyéb számítási hibákat kifogásolt. A pereket a bíróság egyesítette, és ítéletében az indítványozó keresetét elutasította (Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.4191/2012/33. számú ítélet). A Kúria mint felülvizsgálati bíróság az elsőfokú jogerős ítéletet hatályában fenntartotta (Mfv.III.10.114/2015/4. számú ítélet).
- [5] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak

szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

- [6] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi indokok miatt nem fogadható be.
- [7] 2.1. Az indítványozó a B) cikk (1) bekezdésének sérelmét azért állította, mert szerzett jogától fosztották meg a támadott ítéletek. Arra hivatkozott, hogy korábban a hatóság már szolgálati időként ismerte el a romániai egyetemi éveket, nyugdíjának megállapításakor azonban azt mégis figyelmen kívül hagyták. Az indítványozó szerint azért sérült a tulajdonhoz való joga [Alaptörvény XIII. cikk és – az indítványozó hivatkozása szerint – XIX. cikk (1) bekezdés] is, mert korábban megszerzett, jogerős ítélettel is kimondott jogától fosztották meg. Az indítványozó a XV. cikk (1)–(3) bekezdéseiben foglalt alapjogi sérelmét arra alapította, hogy a felesége ügyében a hatóság a romániai egyetemi éveket szolgálati időként figyelembe vette. Csatolta az erre vonatkozó – adategyeztetés keretében hozott – határozatot, és kiemelte, hogy feleségével homogén csoportba tartoznak, miután egyetemi tanulmányaikat Romániában végezték, Romániában dolgoztak egy ideig, Magyarországon elismerték egyetemi diplomájukat, ezt követően Magyarországon dolgoztak, itt kérték nyugdíjuk megállapítását. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét arra alapította, hogy a nyugdíjbiztosítási szerv részére nem tehetett észrevételeket az E200-as formanyomtatvány kitöltésével kapcsolatban, a magyar hatóság felhatalmazás nélkül, szabálytalanul módosította a román társszerv által kiállított E200-as közokiratot.
- [8] A fent ismertetett kifogásokkal kapcsolatban az Alkotmánybíróság az elsőfokú és a kúriai ítélet indokolásában foglaltak, valamint a bírósági és a hatósági eljárás iratainak áttanulmányozása alapján úgy találta, hogy az alkotmányjogi panasz a támadott bírósági döntésekkel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet (Abtv. 29. §) nem vet fel. Az eljáró bíróságok ugyanis ítélt dologra hivatkozva érdemben nem foglalkoztak újra az egyetemi tanulmányi évek szolgálati időként történő figyelembe vételével. A felvetett sérelmek és a támadott bírósági döntések között tehát nincs okozati összefüggés. Az indítványozó által megjelölt jogsértések egyértelműen a nyugdíjmegállapító határozattal (32534/2009/28. számú határozat), az azt megelőző eljárással, illetve a határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában született ítélettel (Fővárosi Munkaügyi Bíróság 32.M.3145/2010/13. számú ítélete) hozhatóak kapcsolatba.
- [9] A Kúria ítéletében egyrészt rámutatott arra, hogy a szolgálati időnek a 2002-ben előterjesztett kérelemre történő megállapításakor a hatóságok az akkor hatályos jogszabályok alapján, így az 1962. évi 5. törvényerejű rendelettel kihirdetett Magyar–Román Szociálpolitikai Egyezmény, az annak végrehajtására kiadott MüM rendelet, valamint a Tny. és annak végrehajtási rendelete alapján jártak el. Ehhez képest a nyugdíj megállapítása az EGK rendeleten és a Tny. szabályain alapult. Az Egyezmény és az uniós normák alapján elbírált jogosultságok tehát nem azonosak, a korábbi határozat ezért nem kötötte az eljáró szerveket a nyugdíj-megállapítás során. Felhívta a figyelmet arra is, hogy a szolgálati idő 2003-ban történt megállapítása kapcsán a bíróságok akkor az egyetemi évekkal nem foglalkoztak, hiszen ezzel összefüggésben az indítványozó nem terjesztett elő keresetet. Utalt végül arra is, hogy a felülvizsgálat alapját képező EK rendelet az egyetemi évek szolgálati időbe történő beszámítása kapcsán külön rendelkezést nem tartalmaz, a 32.M.3145/2010/13. számú ítélet pedig a Tny. alapján már jogerősen döntött arról, hogy az egyetemi tanulmányok ideje nem számítható be a szolgálati időbe. Emiatt az egyetemi évek szolgálati időbe való beszámíthatósága tekintetében az indítványozó keresete ítélt dolognak volt minősíthető.
- [10] A formanyomtatványokat érintő eljárási szabálytalanságként az indítványozó a Tanácsnak a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 574/72/EGK rendeletének (1972. március 21.) 48. cikk (2) bekezdése megsértését kifogásolta. A Kúria ítélete és a felülvizsgált jogerős ítélet ezzel a kérdéssel külön nem foglalkozott. A panaszos hivatkozása és az Alkotmánybíróság által beszerzett bírósági iratok alapján ugyanakkor megállapítható volt, hogy az érintett formanyomtatványokat, melyeket az alperes a perben becsatolt, és amelyekkel kapcsolatos észrevételeit az indítványozó a perben előkészítő irataiban előadta, 2009-ben keletkeztek. Ezeknek a nyomtatványoknak a tartalmát a közigazgatási szerv a magyarországi nyugdíj megállapítása során vette figyelembe. Utóbb ezek a formanyomtatványok a romániai egyetemi évek

kapcsán a jelen panasz alapjául szolgáló közigazgatási és bírósági eljárásban nem kaphattak szerepet, mivel már jogerős ítélet döntött arról, hogy ez az időszak a szolgálati időbe nem számítható be.

- [11] Az (ismételt) érdemi elbírálás megtagadása miatt az indítványozó sérelme közvetlenül nem fakadhatott a jelen eljárás tárgyát képező bírói döntésekből. Az ítéletek esetleges megsemmisítése után sem születhetne az indítványozóra kedvező új döntés, mivel a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 32.M.3145/2010/13. számú jogerős ítélete ennek továbbra is gátját képezné. Arra pedig az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége, hogy a romániai egyetemi évek figyelembevételének kérdésében érdemben döntő hatósági határozathoz, és azzal összefüggésben a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 32.M.3145/2010/13. számú ítéletéhez, az ott kifejtett érveléshez a most támadott ítéletek kapcsán visszanyúljon, a korábbi ítélet jogerejét ebben az eljárásban áttörje. Emiatt az Alkotmánybíróság a szerzett jogok, a tulajdonjog, valamint a diszkrimináció tilalma alapján érdemben nem vizsgálhatta a panasszal támadott döntéseket.
- [12] 2.2. Az indítványozó utalt az Alaptörvény E cikkére is, melyből azt vezette le, hogy ennek alapján az alaptörvény-ellenes jogalkalmazás vizsgálatának ki kell terjednie az Unió közvetlen hatályú, kötelező normáinak körére is. Ez alapján az indítványozó az EGK rendelet alapelveinek megsértését is állította.
- [13] Az Abtv. 27. §-a értelmében a bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az E cikk nem fogalmaz meg Alaptörvényben biztosított jogot. Emiatt pedig erre a rendelkezésre alkotmányjogi panaszt nem lehet alapítani, mert nem teljesül az Abtv. 27. §-ában foglalt követelmény [például: 3041/2014. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [25]]. Önmagában pedig valamely uniós norma megsértésének vizsgálatára az Alkotmánybíróság sem az Alaptörvényben (24. cikk), sem az Abtv.-ben nem kapott hatáskört, alkotmányjogi panasz alapján kizárólag a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangja vizsgálható. Így az EGK rendelet alapelveinek sérelmére alapított indítványrész érdemi elbírálásra nem alkalmas.
- [14] 2.3. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való joga sérelmét is állította, mert a bíróság eljárása alatt a szakértőnek nem tehette fel kérdéseit, és a szakértőt a bíróság jogellenesen utasította a szakvélemény kimunkálása során, nevezetesen úgy hívta fel szakértői feladatainak teljesítésére, hogy a romániai egyetemi éveket nem veheti figyelembe.
- [15] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a panasz e tekintetben sem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Mivel a romániai egyetemi évek figyelembevehetőségét a bíróság ítélte dolognak tekintette, ezért utasította a szakértőt is ennek figyelmen kívül hagyására a szakvéleményének elkészítése során. Ellentmondásos lett volna a bíróság eljárása, illetve az ítélet indokolása, ha a bíró ettől eltérően járt volna el a szakértő irányában. A bírói és a szakértői feladatok elhatárolásának szempontjait az alkalmazandó jogszabályok határozzák meg (miben utasítható és miben nem a szakértő), erről végső soron a bíróság dönt. Az indítványozó ezen jogszabályi rendelkezések megsértésén túl azonban nem állított olyan alapjogsérelmet, amire figyelemmel az ítéletek érdemben vizsgálhatók lettek volna. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a bíróság azért mellőzte a szakértő tárgyaláson történő meghallgatását, mert számára a szakvélemény részletes, egyértelmű és ellentmondásmentes volt. A meghallgatás elmaradása miatt nem tehette fel a kérdéseit az indítványozó a szakértőnek. Az indítványozó a meghallgatás, és így a kérdésfeltevés elmaradása kapcsán nem hivatkozott panaszában arra, hogy a bíróság ezzel valamilyen eljárási szabályt megsértett volna, ami egyúttal alaptörvény-ellenességhez vezetett, vagy az alkalmazott jogszabályok lettek volna alaptörvény-ellenesek. A konkrét körülmények feltárása és az azokhoz kapcsolódó alapjogi érvelés hiányában az Alkotmánybíróság önmagában abban nem látott alkotmányossági problémát abban, hogy a szakértőnek utóbb újabb kérdéseket az indítványozó már nem tehetett fel.
- [16] 2.4. Az indítványozó szerint azért is sérült a tisztességes eljáráshoz [XXIV. cikk (1) bekezdés, illetve XXVIII. cikk (1) bekezdés] való joga, mert a nyugdíjával kapcsolatos eljárás hét évig tartott, mely figyelembe véve azt is, hogy időskorú személy, indokolatlanul hosszú idő.
- [17] Az Alkotmánybíróság a 3024/2016. (II. 23.) AB határozatban foglalkozott részletesen az észszerű időn belüli befejezés követelményével, akkor kizárólag csak bírósági eljárásokkal összefüggésben. Az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog részelemét képező észszerű időn belül való elbírálás alaptör-

vényi rendelkezéséhez kapcsolódó alapjogvédelmi feladatát nem tudja hatékonyan ellátni. Nem áll ugyanis az Alkotmánybíróság rendelkezésére olyan törvényi jogkövetkezmény, amelynek alkalmazása révén ennek a speciális, Alaptörvényben biztosított rendelkezésnek (alapjogi részjogosítványnak) a sérelmét orvosolni tudná. Az észszerű időn belül való elbíráláshoz fűződő alaptörvényi rendelkezés (alapjogi részjogosítvány) sérelme sok esetben önmagában nem teszi a meghozott bírósági döntést alaptörvény-ellenessé, mivel az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát nem a bírói döntés maga sérti, hanem az azt megelőző eljárás elhúzódása.

- [18] Az Alkotmánybíróság megjegyezte, nincs hatásköre arra, hogy egy adott bírósági eljárás jelentős elhúzódásából eredő következményeket enyhítse vagy orvosolja. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetén csupán az indítványban támadott bírósági ítélet megsemmisítése felől rendelkezhet az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján, ha a bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alkotmánybíróság által hozható megsemmisítő döntés azonban – szükségszerű utóidejűsége következtében – már nem lehet kihatással a múltban meghozott bírósági döntés időszerűségére. Az Alkotmánybíróság utólag a bírói döntés esetleges alaptörvény-ellenességének megállapításával, illetve megsemmisítésével már nem tudja orvosolni az eljárás résztvevőinek az eljárás elhúzódásából eredő sérelmét. Sőt, a megsemmisítéssel a bírósági eljárás újra kezdetét venné, így a per csak tovább húzódna. Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság sokszor nem tehet mást, mint szignalizációval élve felhívja az eljáró bíróságok figyelmét az ügyek észszerű határidőn belüli elbírálásának az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében védett követelményére. (Indokolás [17]–[20])
- [19] Az Alkotmánybíróság a jelen esetben is irányadónak tartja azt, hogy önmagában az észszerű időn belüli befejezés követelményének esetleges megsértése nem vezethet a támadott ítélet megsemmisítéséhez. Az Alkotmánybíróság a megsemmisítés eszközével akkor tud hatékony jogvédelmet nyújtani, ha az eljárás elhúzódásának tárgyában (például ebből fakadóan érvényesített kártérítési igényről) születő bírói ítéletet vizsgál felül alkotmányjogi panasz alapján.
- [20] A 3024/2016. (II. 23.) AB határozatban egy kirívóan hosszú ideig tartó (tizennyolc éves) eljárásról azt állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy „már objektíve, a felek közrehatásának mértékétől függetlenül alappal felveti az indítványozó jogainak és kötelezettségeinek észszerű határidőn belüli elbírálásához való jogának sérelmét”. (Indokolás [16]) A jelen panasz alapjául szolgáló ügyben az Alkotmánybíróság az eljárás ilyen kirívó elhúzódásával nem szembesült, így csak a körülmények mérlegelése útján volna megállapítható, hogy sérült-e a tisztességes eljáráshoz való jog. E mérlegelés szempontjából lényeges szempontokat az indítványozó azonban csak részben adta elő. Így bár utalt arra, hogy a nyugdíjbiztosítási szerv öt alkalommal számolta ki az átlagkeresetét, nem adott elő olyan érvelést, melyből kiderült volna, hogy e körülmény miként függ össze az eljárás elhúzódásával [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja]. A hiánypótlási felhívás után újra hiányosan benyújtott indítvány ezért érdemi elbírálásra alkalmatlan.
- [21] Az Alkotmánybíróság a panaszt ezért a fenti indokok alapján – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a), g) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2016. május 31.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3271/2015.

